

Ганич О., вчитель історії (Українська школа «Дивосвіт», м. Алькоркон, м. Мадрид, Іспанія)

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ В ІСПАНІЇ

Анотація. У статті проаналізовано сучасний стан української школи в Іспанії. Виявлені проблемні моменти у її розвитку та запропоновані шляхи задоволення освітніх потреб дітей українських трудових емігрантів.

Ключові слова: трудові мігранти, національна ідентичність, українська школа.

Аннотация. В статье проанализировано современное состояние украинской школы в Испании. Определены проблемные моменты в её развитии и предложены пути удовлетворения образовательных нужд детей украинской трудовой иммиграции.

Ключевые слова: трудовые иммигранты, украинская школа, национальная идентичность.

Annotation. In the article the current state of Ukrainian school in Spain is analyzed. Problematic moments in its development are determined and the ways of satisfaction the educational needs of Ukrainian labour migrants' children are offered.

Key words: labour migrant, Ukrainian school, national identity.

Сьогодні Україну можна віднести до країн не тільки з найчисленнішою діаспорою, але й однією з країн, велика кількість громадян якої перебуває за кордоном з метою працевлаштування. Трудові мігранти, які покинули рідну країну в останні десятиліття, облаштувалися на нових місцях і окремі з них забирають до себе своїх дітей. Інші заводять за кордоном нові сім'ї та народжують там дітей. Тому, виникає необхідність організації за кордоном, де проживають вітчизняні іммігранти, українських шкіл для навчання рідній мові, історії та культурі рідної країни їх дітей.

Українськими науковцями зроблені суттєві кроки на шляху пізнання закордонного українства як суспільного явища. Початком дослідження української діаспори можна вважати її вивчення історикам як етнічної групи, меншини у тій чи іншій країні поселення. Такі праці поширені як серед вчених України так і в діаспорі (М. Мушинка, М. Марунчак, В. Маркусь, Ю. Манар, В. Євтух, В. Трошинський, Р. Мизь, М. Варварцев та інші). Вивченням соціальної дійсності закордонних українців, поданням її як об'єктивного історичного процесу, типологізацією українських громад,

теоретичним узагальненням засад соціального буття українського етносу за відповідних умов діаспори, особливостей взаємозв'язку між українцями за кордоном і Україною на різних історичних етапах розвитку займалися такі вчені, як П. Кравчук, П. Потічний, П. Магочі, В. Маркусь, В. Євтух, В. Трощинський, В. Наулко, Ю. Римаренко та інші.

Однак нова хвиля української імміграції породжує нові проблеми, які необхідно дослідити на науковому рівні та знайти шляхи їх вирішення.

Метою статті є аналіз сучасного стану української школи в Іспанії та її ролі у національному вихованні молодого покоління, яке опинилося за кордоном. Одним із завдань є виявлення проблемних моментів у роботі українських шкіл і розробка шляхів для їх вирішення.

Після здобуття незалежності інтерес до наукового пізнання закордонної гілки українського етносу найперше в Україні почали проявляти такі науки як етностатистика, етнополітологія, етносоціологія. З'явилося чимало спеціальних досліджень та синтетичних праць.

Щодо Іспанії, то дослідження, присвячені вивченню діяльності української школи в цій країні, відсутні. Тому наші дослідження присвячені розгляду актуальних питань стану українського шкільництва дітей трудових емігрантів в Іспанії. Для цього будуть проаналізовані шляхи досягнення кращих результатів у навчанні і вихованні молодих українців за кордоном.

За оцінками іспанської статистики станом на 01.01.2013 року українська міграція в Іспанії становить понад 86 тисяч осіб які мають легальний статус. Відносини із українськими громадянами, що проживають в Іспанії регулюються міграційним законодавством, а саме Законом «Про іноземців», затвердженим Королівським декретом в 2005 році. Відповідно до положень цього закону керівництво країни приділяє значну увагу питанню інтеграції іммігрантів в іспанське суспільство.

Інтеграція-це сукупність процесів, котрі спрямовані на об'єднання етносів у рамках однієї держави. Тому, українсько-іспанське культурне співробітництво спрямовується на поглиблення культурних зв'язків між двома країнами, налагодження прямих двосторонніх контактів між закладами культури і освіти, проведення виставок, літературних вечорів, днів кіно, наукових конференцій, тощо.

Проведення таких культурно-мистецьких заходів сприяє глибшому ознайомленню іспанської громадськості з історією та культурою України. Водночас, сьогодні досить гостро стоїть питання збереження національної ідентичності та самосвідомості сучасного молодого покоління українців. Йдеться про дітей трудових емігрантів, які проживають не в Україні.

Як показують дослідження серед трудових мігрантів, що проживають у країнах Євросоюзу, тільки 62 % серед опитаних планують повернутися на Україну. Тому є підстави говорити про тенденцію до перетворення тимчасової трудової міграції на постійну діаспору.

За таких умов, українська церква і громадські організації стали основою формування нової української спільноти в Іспанії. Саме завдяки національній свідомості та наполегливості деяких українців-мігрантів у пошуках шляхів для збереження і поширення української освіти, літератури, мови та звичаїв в Іспанії створені та функціонують українські суботні та недільні школи у всьому королівстві.

В основному, це непересічні особистості з демократичним світоглядом, глибокими патріотичними почуттями, широким науково-педагогічним кругозором, гуманістичним ставленням до навчання і виховання підростаючого покоління. Це активні сподвижники культурно-просвітницької праці і етнічного шкільництва (Ю. Чопик, М. Палько, О. Бац, О. Горін, Л. Ратич, Л. Панамаренко, С. Кметик, І. Липка, В. Петрушак, Т. Петруняк та О. Антошків) Ці педагоги розглядають національну школу, перейняту національним духом, як головний чинник формування національно свідомої особистості, що забезпечує його спільно з сім'єю, етнічною громадою, позашкільними установами і культурно-просвітницькими організаціями.

Відзначення релігійних свят, підтримання традиційних народних звичаїв та обрядів, проведення чисельних культурно-мистецьких заходів, вшанування пам'яті визначних діячів української культури, залучення до історично значущих практик, як от 26 листопада, у День пам'яті жертв Голодомору 1932-1933 років, це заходи які промовляють не тільки до розуму, але і до душі дитини.

У 2008 році при Міністерстві освіти та науки України була створена Міжнародна українська школа (МУШ), директором якої було призначено Л. В. Іванову. Це дозволило розширити кількість українських шкіл, які працюють за кордоном. Так, в Іспанії сьогодні працюють 14 шкіл де навчаються 950 учнів. Зараз МУШ координує більшість закордонних навчальних закладів де викладання провадиться українською мовою та надає методично-інформаційну підтримку закордонним шкільним осередкам.

Проте, серйозною проблемою задоволення освітніх потреб закордонних українців є обмеженість фінансування системи освіти, що не дає можливості формувати резервний фонд навчальної літератури для потреб навчальних закладів, розробляти і випускати для них навчальні посібники, надавати матеріально-технічну підтримку для відкриття і функціонування українських шкіл і класів, облаштуванню навчальних кабінетів та бібліотек. Важливою проблемою є також неможливість проведення зовнішнього незалежного оцінювання знань (ЗНО) випускників закордонних українських шкіл в країнах їх проживання, що перекриває цьому контингенту громадян доступ до українських університетів.

Значущим є також питання наповнення бібліотечних фондів іспанських українських шкіл творами відомих вітчизняних письменників (наприклад підручниками серії «Шкільна бібліотека»), словниками (орфографічними,

тлумачними, фразеологічними), розробками позашкільних заходів, аудіовізуальними засобами навчання (записами народних і сучасних українських пісень та музики), відеозаписами або DVD вистав українських театрів та класики українського кіно; довідниками, навчально-наочними посібниками (картами, таблицями) та дитячими періодичними виданнями.

Великою допомогою при вивченні української літератури і мови як в Україні, так і за кордоном, могло б стати видання антології української прози та поезії, дитячих збірок оповідань і віршів, використання матеріалів електронної бібліотеки української літератури.

Зараз національні інтереси України потребують збереження української ідентичності українців закордоном, що включає сприяння збереженню української мови і культури у їхньому середовищі, допомогу в реалізації освітніх програм та проектів у межах українських громад у країнах перебування, а також надання можливостей для отримання освіти в Україні.

Світовий досвід взаємодії між етносами, котрі проживають у материнських зонах-державках та їх представниками в еміграції виявляє наступне: активізація відповідних зв'язків є чи не єдиним можливим чинником збереження всіх складових національної ідентичності та сприяє утворенню національних інтересів.

Тому, для успішного виховання молодого покоління українців в Іспанії, корисно вивчати українознавство, виховувати любов до рідної мови, культури, звичаїв та традицій, історії українського народу, гордості за приналежність до української нації. При цьому, найважливішими інституціями, що здатні забезпечити національне виховання є родина та національна школа. Тому, доцільно, щоб у наших родинах панували релігійність, культ Батьківщини, любов до ближнього, повага до книжки і рідного слова. Духовний зв'язок дітей з батьками-це передумова вироблення у них бажаного національного світогляду і доброго характеру, збереження їх при українстві, запорука забезпечення неперервності національного розвитку.

Рідна школа є ефективним чинником формування національно-свідомої особистості. Тут учні мають можливість спілкуватися українською мовою, жити в етнокультурному доквіллі, збагачувати свої знання про батьківщину своїх дідів, брати участь у різноманітному національно-культурно-просвітницькому житті (гуртках і ансамблях народного мистецтва, концертах з нагоди національних і релігійних свят, конкурсах, тощо).

Слід зазначити, що існує потреба в підручниках для українських недільних і суботніх шкіл, з відповідним обсягом матеріалу і поданим у доступній для дітей, що народились або вирости закордоном, формі.

Робота з книгою є цінним методом у навчальному процесі, а найважливішим засобом його реалізації є читання. Варто передавати знання учням за схемою: розмова-читання-писання як і в природному національному середовищі, але при тому, що більшість малюків

розмовляють іспанською, яка тут є домінуючою. Звідси виникає потреба спочатку «розговорити» дітей українською, оскільки в більшості випадків вони розуміють українську, але відповідають іспанською.

Крім того, у систему української освіти за рубежем корисним було б включити дитячі садочки, класи дошкільної підготовки, курси українознавства для батьків, літні молодіжні табори. Водночас, необхідно звертати увагу на підготовку вчительських кадрів: організовувати курси підвищення кваліфікації, проводити науково-методичні конференції, творчі дискусії, семінари-практикуми, налагоджувати співпрацю між учителями і школами різних провінцій Іспанії.

Світоглядні переконання, знання і навички, набуті в рідній школі, молоде покоління реалізує в молодіжних організаціях і громадсько-культурних товариствах, які покликані здійснювати національно-християнське виховання своїх членів і на цій основі забезпечити їх майбутнє як спільноти в Іспанії.

Із проведеного дослідження можна зробити висновок, що українські трудові іммігранти поряд із діаспорою відіграють значну роль в утвердженні України в міжнародній спільноті. Вони є важливим демографічним, інтелектуальним, соціально-культурним та інформаційним ресурсом країни. Тому, за умов тісної взаємної співпраці діаспори із співвітчизниками українське зарубіжжя являється вагомим фактором в реалізації зовнішньої політики нашої батьківщини.

Водночас слід зазначити, що розвиток, та самоствердження української громади за кордоном залежить від життєвої позиції та активності її членів, їх знань, досвіду, високих духовних і морально-етичних якостей, тобто від високоінтелектуальних особистостей, здатних генерувати нові знання та ідеї, творити відповідне соціокультурне та освітнє середовище, передавати ці знання від покоління до покоління.

Однак, самотужки, без підтримки історичної батьківщини українці не в змозі всебічно задовольнити свої культурні та освітні запити. Тому, підтримка української держави є запорукою створення відповідних умов для передачі етнічної інформації, об'єктивної і неупередженої обізнаності про життя в Україні, щоб, повертаючись додому, наші співвітчизники не відчували відчуженості та змогли б активно реінтегруватися в суспільні процеси.

1. Закордонне українство: витоки та сьогодення (Електронний ресурс) – Режим доступу: <http://www.ukraine-eu.mfa.gov.ua/ea/ua578.htm>
2. Попок А. А. Закордонне українство як об'єкт державної політики / А. А. Попок – К.: Альтерпрес, 2007.
3. Населення України. Трудова еміграція в Україні. – К.: Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. В. М. Птухи НАН України, 2010.

Рецензент: к.пед.н, доцент Лещенко Г. П.